

2017

Miðvikudaginn 5. júní 1996.

Nr. 205/1996.

Innheimtustofnun sveitarfélaga

(Elvar Ö. Unnsteinsson hrl.)

gegn

protabúi Drafnar, fasteignaþjónustu hf.

(Hlöðver Kjartansson hdl.)

Kærumál. Gjaldþrotaskipti. Réttindaröð.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 13. maí 1996, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 28. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 30. apríl 1996, þar sem leyst er úr ágreiningi málsaðila um viðurkenningu á lýstri kröfu sóknaraðila við gjaldþrotaskipti á varnaraðila. Kæruheimild er í 179. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl., en sóknaraðila var veitt leyfi Hæstaréttar til kærunnar 31. maí 1996. Sóknaraðili krefst þess, að krafa sín, að fjárhæð 246.612 krónur, verði viðurkennd við fyrrnefnd gjaldþrotaskipti sem forgangskrafa samkvæmt 1. tölulið 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991, en varnaraðila auk þess gert að greiða málskostnað í héraði og kærumálskostnað.

Varnaraðili krefst aðallega staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar. Til vara krefst hann þess, að krafa sóknaraðila verði aðeins viðurkennd að fjárhæð 142.000 krónur, en til þrautavara 233.300 krónur. Í báðum síðarnefndu tilvikunum krefst varnaraðili þess, að málskostnaður í héraði og kærumálskostnaður falli niður.

Samkvæmt gögnum málsins hélt Dröfn, fasteignaþjónusta hf., eftir af launum þriggja starfsmanna sinna samtals 233.300 krónum að kröfu sóknaraðila til greiðslu barnameðlaga, sbr. 1. tölulið 4. mgr. 5. gr. laga nr. 54/1971 um Innheimtustofnun sveitarfélaga. Með bréfi, móttæknu af skiptastjóra í protabúi félagsins 25. apríl 1995, lýsti sóknaraðili kröfu um greiðslu á þessari fjárhæð og áföllnum dráttarvöxtum til upphafs dags skipta, 13.302 krónum. Greinir aðila á um það, hvort þessi krafa sóknaraðila eigi að njóta sömu stöðu í rétt-

indaröð við gjaldþrotaskiptin og krafa starfsmannanna þriggja um laun hefði annars notið, ef ekki hefði komið til afdráttar af launum þeirra með áðurnefndum hætti. Kröfu sóknaraðila um þetta hafnaði skiptastjórinn í skrá um lýstar kröfur í þrotabúið 4. maí 1995.

Með því að verða við skyldu samkvæmt fyrrgreindu ákvæði laga nr. 54/1971 til að halda eftir fé samkvæmt kröfu sóknaraðila til greiðslu meðlaga stóð Dröfn, fasteignaþjónusta hf., hlutaðeigandi starfsmönnum sínum skil á hluta launa þeirra. Félagið efndi þar með kröfu starfsmannanna, sem kunna að hafa verið um laun fyrir vinnu í þjónustu þess í skilningi 1. töluliðar 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991. Réttindi sóknaraðila til greiðslu úr hendi félagsins voru hins vegar ekki háð því, að það héldi í reynd eftir fé við útborgun launa, svo sem ráðið verður af 4. málslíð 1. töluliðar 4. mgr. 5. gr. laga nr. 54/1971, heldur urðu þau til við það eitt, að laun hlutaðeigandi starfsmanna yrðu gjaldkræf. Í ljósi þessa alls er því ekki unnt að líta á kröfu sóknaraðila sem hluta af launakröfu starfsmannanna, sem aðilaskipti hafi orðið að samkvæmt 1. mgr. 115. gr. laga nr. 21/1991.

Samkvæmt framangreindu verður niðurstaða hins kærða úrskurðar staðfest. Eftir atvikum er rétt, að hvor aðili beri kostnað sinn af kærumáli þessu.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 30. apríl 1996.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 12. þ. m. að loknum munnlegum málflutningi, barst dóminum með tilkynningu skiptastjóra þb. varnaraðila, Hlöðvers Kjartanssonar hdl., dagsettri 6. desember sl., að kominn væri upp ágreiningur um kröfu sóknaraðila. Í framhaldi þess var málið þingfest 9. janúar 1996.

Sóknaraðili er Innheimtustofnun sveitarfélaga, kt. 530372-0229, Lág-múla 9, Reykjavík, en varnaraðili þb. Drafnar, fasteignaðjónustu hf., kt. 660194-2669, Bæjarhrauni 8, Hafnarfirði.

Dómkröfur sóknaraðila eru þær, að krafa hans, að fjárhæð 246.612 krónur, verði viðurkennd sem forgangskrafa skv. 1. tl. 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991

í þrotabú varnaraðila, en auk þess krafa um málskostnað að skaðlausu og að við ákvörðun málskostnaðar verði gert ráð fyrir 24,5% virðisaukaskatti á málflutningsþóknun.

Dómkröfur varnaraðila eru þær aðallega, að kröfu sóknaraðila um, að krafa hans verði samþykkt sem forgangskrafa skv. 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti í þrotabú varnaraðila verði hafnað, en til vara, að hún verði aðeins tekin til greina að hluta, þ. e. 142.000 krónur af henni, og til þrautavara 233.300 krónur. Í öllum tilvikum krefst varnaraðili þess, að sóknaraðili verði dæmdur til þess að greiða sér málskostnað auk virðisaukaskatts að skaðlausu.

Málavextir.

Um málavexti er ekki deilt í máli þessu, en þeir eru, í samræmi við greinargerðir aðila og fram lögð gögn, í stuttu máli þessir:

Hinn 11. október 1994 fór Dröfn, fasteignaþjónusta hf., fram á það við Héraðsdóm Reykjaness, að félaginu yrði heimiluð greiðslustöðvun. Var beiðni þessi send dóminum samdægurs. Með úrskurði, sem kveðinn var upp 12. október, var félaginu veitt heimild til greiðslustöðvunar til 1. nóvember 1995. Sama dag lagði félagið fram hjá dóminum beiðni um framlengingu heimildarinnar, sem veitt var til 31. janúar 1995 með úrskurði, upp kveðnum 3. nóvember 1994. Hinn 20. janúar 1995 var Héraðsdómi Reykjaness afhent krafa stjórnar félagsins þess efnis, að bú félagsins yrði tekið til gjaldþrotaskipta. Var úrskurður um töku bús félagsins til gjaldþrotaskipta síðan kveðinn upp 23. janúar 1995.

Með bréfi, dagsettu 23. apríl 1995, lýsti Innheimtustofnun sveitarfélaga kröfu í búið, að fjárhæð 246.612 krónur, sem grundvallaðist á því, að sóknaraðili hafði gert þá kröfu á hendur félaginu, að það héldi eftir hluta af launum tiltekinna starfsmanna vegna meðlagsskulda þeirra, með vísan til 1. tl. 4. mgr. 5. gr. laga nr. 54/1971. Var haldið eftir af launum Þórhalls Kristinssonar 160.000 krónum, 37.500 krónum af launum Guðna Þórissonar og 35.800 krónum af launum Steindórs Grétarssonar, samtals 233.000 krónum. Auk þessa er samkvæmt kröfulýsingu, sem vísað er til í greinargerð, krafist dráttarvaxta til 23. janúar 1995, að fjárhæð 13.312 krónur.

Á skiptafundi, sem var haldinn í búi varnaraðila 12. maí 1995, varð uppi ágreiningur um kröfu sóknaraðila. Af hálfu sóknaraðila sótti enginn þennan fund og því haldinn sérstakur skiptafundur 6. desember 1995. Á þessum fundi var reynt að jafna ágreininginn, en án árangurs. Var ágreiningnum þá vísað til úrlausnar Héraðsdóms Reykjaness á grundvelli 120. og 171. gr. laga nr. 21/1991.

Málsástæður og lagarök.

Sóknaraðili heldur því fram, að krafa sín sé forgangskrafa skv. 1. tl. 1. mgr. 112. gr., sbr. 1. mgr. 115. gr. laga nr. 21/1991. Heldur hann því fram, að krafa sú, sem hann telur sig ganga inn í á grundvelli framsals, sé í eðli sínu launakrafa og njóti sem slík forgangs á grundvelli 1. tl. 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991. Sóknaraðili hafi á grundvelli 1. mgr. 3. greinar laga nr. 54/1971 greitt Tryggingastofnun ríkisins þennan hluta launa starfsmannanna. Með þessu telur sóknaraðili sig hafa öðlast þann rétt, sem þessir starfsmenn höfðu til þessa hluta launa sinna gagnvart þrotabúinu, fyrir framsal. Vísar sóknaraðili í þessu sambandi til 1. mgr. 115. gr. laga nr. 21/1991, sem sé samhljóða áður gildandi ákvæði 87. gr. laga nr. 18/1878, og telur, að skýr vísibending sé um það í dómi Hæstaréttar frá 15. maí 1987, að skýra megi fyrri málslið 87. greinar svo, að undir ákvæðið falli, að krafa sé greidd. Með greiðslu sinni hafi greiðandi þannig öðlast þau réttindi launamanns, sem kaupkröfunum fylgdu. Hélt sóknaraðili því fram í munnlegum málflutningi, að greiðsla, sem grundvallaðist á lagaskyldu, leiddi frekar en ella til þess, að um framsal kröfunnar frá launamönnunum til sóknaraðila væri að tefla.

Varnaraðili heldur því fram, að sóknaraðili hafi ekki greitt Tryggingastofnun ríkisins hluta af launum viðkomandi starfsmanna, heldur hafi greiðsla hans til félagsins verið grundvölluð á ákvæði 1. mgr. 4. gr. laga nr. 54/1971. Engin réttaráhrif, sem þýðingu hafi fyrir réttmæti kröfu sóknaraðila, séu tengd því, hvort sóknaraðili hafi eða hafi ekki staðið Tryggingastofnun ríkisins skil á vangreiðdu meðlagi í samræmi við fyrirmæli 1. mgr. 3. gr. og 1. mgr. 4. gr. laga nr. 54/1971. Krafa sóknaraðila sé almenn krafa í þrotabú varnaraðila og skuli skipað í skuldaröð samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991. Hugtakið laun í skilningi 1. tl. 1. mgr. 112. greinar laganna nái einungis til nettólauna, þegar búið sé að draga frá alla frádráttarliði, svo sem staðgreiðslu opinberra gjalda, orlof, iðgjöld til lífeyrissjóða, stéttarfélagsgjöld og meðlög. Með ákvæðum 3. og 4. tl. 1. mgr. 112. gr. sé afdregnu orlofi, iðgjöldum til lífeyrissjóða og stéttarfélagsgjöldum, síðan veittur sjálfstæður forgangsréttur, en hins vegar ekki afdreginni staðgreiðslu eða meðlagi. Krafa sóknaraðila eigi sér þannig hliðstæðu og samjöfnuð með kröfum innheimtumanna ríkissjóðs, svo sem vegna afdráttar launa vegna staðgreiðslu opinberra gjalda. Vísar varnaraðili þessu til stuðnings til dóms Hæstaréttar í dómasafni frá 1990 á bls. 182, sem gefi ótvírætt fordæmi fyrir því, að í afdrætti launagreiðanda felist ekki framsal launamanns á launakröfu eða annars konar aðilaskipti, sem fallið gætu undir ákvæði 1. mgr. 115. gr. laga nr. 21/1991. Heldur varnaraðili því fram, að við þær aðstæður, sem eru í þessu máli, komi kaupgreiðandi fram sem innheimtumaður sóknar-

aðila, og beri að skýra svo 1. tl. 4. mgr. 5. gr. laga nr. 54/1971, að launamaður beri ekki lengur ábyrgð gagnvart sóknaraðila að því marki, sem meðlagsfé hafi verið haldið eftir af launum hans. Eftir afdráttinn eigi launamaðurinn ekki rétt á að krefjast fjárhæðarinnar, sem af var dregin, heldur sóknaraðili einn. Loks er því haldið fram, að forgangsréttur sóknaraðila fyrir kröfu sinni hefði því aðeins getað komið til álita, hefði félagið fullnægt lagaskyldu sinni um að halda innheimtufénu aðgreindu frá öðru fé fyrirtækisins, svo að það hefði verið sérgreint og afmarkað við töku búsins til gjaldþrotaskipta og þá haft stöðu utan skuldaraðar í samræmi við 109. gr. laga nr. 21/1991.

Niðurstaða.

Meginágreiningsefni máls þessa er, hvort sóknaraðili málsins hafi með því að inna af hendi meðlagsgreiðslur til Tryggingastofnunar ríkisins samsvarandi þeim greiðslum, sem dregnar höfðu verið af launum tilgreindra starfsmanna af launagreiðanda, Drafnar hf., öðlast þann rétt, sem fylgir kröfu launamanns til launa sinna gagnvart þrotabúi varnaraðila.

Dómari miðar við þá lögskýringarreglu, að forgangskröfuréttur í þrotabúi verði að vera ótvíræður.

Við úrlausn þessa ágreiningsefnis verður ekki fram hjá því horft, að launagreiðandinn hefur stöðu sem opinber innheimtumaður gagnvart launamanni. Í 3. gr. laga nr. 54/1971 segir m. a., að hlutverk Innheimtustofnunar sveitarfélaga sé að innheimta hjá barnsfeðrum meðlög, sem Tryggingastofnun ríkisins hefur greitt mæðrum óskilgetinna barna og fráskildum konum vegna barna þeirra, og að endurgreiða Tryggingastofnuninni eftir því, sem það innheimtist. Í 4. gr. sömu laga segir m. a., að Jöfnunarsjóður sveitarfélaga greiði Innheimtustofnun það, sem á vantar, til þess að tekjur hennar nægi til endurgreiðslna til Tryggingastofnunar.

Framsal eða önnur aðilaskipti að kröfu til þeirrar fjárhæðar, sem launagreiðandi hefur réttilega dregið af launum launamanns skv. 1. tl. 4. mgr. 5. gr. laga nr. 54/1971 og grundvallast á skyldu hans til meðlagsgreiðslna, geta ekki, eins og hér stendur á, farið fram fyrir hans tilstilli.

Sóknaraðili getur því ekki sótt rétt sinn til launamannsins á þeim grundvelli, að framsal launamanns á launakröfu eða annars konar aðilaskipti, sem falli undir 115. gr. laga nr. 21/1991, verði við greiðslu á meðlögnum til Tryggingastofnunar ríkisins. Sú greiðsluskylda sóknaraðila er reist á lögum, auk þess sem þær forsendur, er leiða til lögbundins forgangsréttar launþega til launagreiðslna úr þrotabúi, eiga engan veginn við um kröfu sóknaraðila í máli þessu. Af þessum sökum er ekki heldur unnt að fallast á, að sóknaraðili hafi leyst til sín kröfu þessa umfram skyldu og öðlast þannig þann

2022

rétt í skuldaröðinni, sem krafan hefði hugsanlega notið sem launakrafa. Stæði vilji löggjafans til þess, að kröfur, sem til eru komnar með þeim hætti, er hér um ræðir, nytu forgangsréttar, væri eðlilegt, að sú skipan væri mótuð skýrt í lögum. Samkvæmt þessu er ekki á það fallist að skipa kröfu sóknaraðila í skuldaröð sem forgangskröfu samkvæmt 1. mgr. 112. gr. laga nr. 21/1991 í þrotabú varnaraðila.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Sveinn Sigurkarlsson héraðsdómari kveður upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Hafnað er kröfu sóknaraðila, Innheimtustofnunar sveitarfélaga, að krafa hennar í þrotabú Drafnar, fasteignaþjónustu hf., að fjárhæð 246.612 krónur, verði viðurkennd sem forgangskrafa.

Málskostnaður fellur niður.
